

Kunnat verouudistuksen maksajina?

**Pasi Holm
Janne Huovari**

Yhteenveto

Verotuksen kehittämistyöryhmä ns. Hetemäen verotyöryhmä esitti vuonna 2010 kokonaisvaltaisen arvion Suomen verojärjestelmän muutostarpeista. Työryhmä esittää verotuksen painopisteen siirtämistä työn verotuksesta kulutuksen verotukseen.

Tämä toteutettaisiin ansiotuloveroa alentamalla kaikilla tulotasoilla, arvonlisäveron molempia alennettuja verokantoja ja vakioverokantaa nostamalla sekä valmisteverotusta kiristämällä. Yritys- ja pääomaverotuksessa painopistettä olisi siirrettävä yritysten verotuksesta omistajien verotukseen. Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta olisi siirrettävä kokonaan valtiolle.

Kuntien verotulot vähenisivät merkittävästi

Verotyöryhmän ehdotuksilla on huomattava vaikutus kuntien verotuloihin. Tuloverotuksen keventäminen vähentää kuntien verotuloja 2,4 prosenttia, eli 560 miljoonaa euroa. Yhteisöveron tuoton siirtäminen kunnilta valtiolle pienentää kuntien verotuloja 6,6 prosenttia, eli 1550 miljoonaa euroa.

Verotyöryhmä toivoo, että kunnat paikkaisivat verotulojen menetykset kiinteistöverotusta kiristämällä. Kiinteistöveron tuotoksi arvioidaan 2,5 prosenttia kuntien vero-tuloista, eli 600 miljoonaa euroa.

Kunnat voivat kuitenkin pääosin itse päättää kiinteistöveron tuotosta. Valtio voi ohjata kuntia ainoastaan kiinteistöveron ala- ja ylä-rajoja muuttamalla sekä joillain muilla kiinteistöveron yksityiskohdilla. Verotyöryhmän ehdotusten mukaan valtion päätösperäisten kiinteistöveromuutosten tuoton arvioidaan olevan korkeintaan 80 miljoonaa euroa.

Porvoon, Kokkolan, Espoon, Oulun ja Helsingin verotulot vähenisivät lähes 10 prosenttia

Verotyöryhmän esityksen suurimmat häviäjät ovat kaupunkeja, joissa yhteisöverojen tuotot ovat kaikkein suurimmat. Porvoon, Kokkolan, Espoon, Oulun ja Helsingin verotulot vähenisivät

lähes 10 prosenttia. Kaikki kunnat häviäisivät keskimäärin kuusi prosenttia. Porin ja Lahden verotulot vähenisivät viisi prosenttia.

Esimerkiksi Espoossa yhteisövero-osuuden poisto vähentäisi verotuloja 14 prosenttia ja tuloverotuksen keventäminen vähentäisi verotuloja kaksi prosenttia. Verotyöryhmä toivoo, että Espoo kiristäisi kiinteistöveroa. Arviomme mukaan kiinteistöveron korottaminen lisäisi Espoon verotuloja viisi prosenttia. Verotulojen muutos vaikuttaa myös kuntien verotulojen tasaukseen. Verotulojen pienenemisen seurauksena Espoon maksamat tulonsiirrot muille kunnille vähenisivät noin prosentin verran verotuloista.

Tuloveron alennus vähentää Jyväskylän verotuloja kolme prosenttia

Tuloverotuksen keventäminen kaikilla tulotasoilla kaventaisi väistämättä kuntien veropohjaa, koska kunnallisverosta tehtävät vähennykset kasvaisivat. Koska vähennykset tehdään ensisijaisesti valtion ansiotuloverosta ja vasta toissijaisesti kunnallisverosta, verotuloja menettäisivät eniten kunnat, joissa on paljon pienituloisia, ja vähiten kunnat, joissa on paljon suurituloisia.

Kunnallisveron tuotto vähenee hyvätuloisten Espoossa kaksi prosenttia ja opiskelijoiden Jyväskylässä kolme prosenttia. Tuloveron menetykset jakautuvat kuntien kesken huomattavasti tasaisemmat kuin yhteisöverojen menetykset.

Verotyöryhmän mielestä valtion tulisi kompensoida yhteisöveron kuntaosuuden poiston aiheuttamat verotulomenetykset kunnille niiden valtiosuusia lisäämällä

Kokonaisuudessaan verotuksen kehittämistyöryhmän esitys vähentäisi kuntien verotuloja selvästi. Verotulojen vähennys ei välttämättä vaikuta kuntien tuloihin suoraan ainakaan lyhyellä aikavälillä, jos yhteisöverojen menetys korvataan kunnille niiden valtiosuusia kasvattamalla.

Kiinteistöverotusta verotuksen kehittämistyöryhmä haluaisi kiristää, mutta konkreettiset esitykset nostaisivat kiinteistöverotusta vain vähän. Kiinteistöveron ylärajan poisto ja kiinteistöveron poistaminen, ainakin osittain, kuntien verotulojen tasausjärjestelmästä saattaa kannustaa kuntia jossain määrin kiristämään kiinteistöveroja. Kuntien verojärjestelmän muutokset haluttaisiin toteuttaa valtiosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä.

Kuntien tulojen riippuvaisuus valtionavusta kasvaisi

Valitettavasti verotyöryhmä ei esitä mallia, miten yhteisövero-osuuden poisto kompensoitaisiin kunnille. Ensiksi olisi ratkaistava, perustuisiko kompensointi yhteisöveron välittömään tuottoon vai otettaisiinko kompensointi huomioon myös verotulojen tasausjärjestelmä. Toiseksi olisi ratkaistava, otettaisiinko kompensointi mitenkään huomioon yhteisöveron tuoton ajallinen vaihtelu ja tulevaisuuden kehitystrendi. Kolmanneksi olisi varmistettava, että kunnilla säilyisi kannustin elinkeinopolitiikan suorittamiseen.

Kuntien kannalta ei ole samantekevää, mistä kunnan tulot koostuvat. Verotulot lisääntyvät automaattisesti talouden kasvaessa ja kunnilla on päätösvaltaa omiin veroihin; veroasteisiin ja osittain veropohjaan. Kuntien valtiosuudet ovat valtion kehysmenettelyn piiriin luettavia menoja, joissa päätösvalta on aina valtion.

Verotuksen kehittämistyöryhmän esityksen vaikutukset kuntien verotuloihin. (Kuntien verotulot 23,5 miljardia euroa vuonna 2008)

Muutos	Vaikutus kuntien verotuloihin	Vaikutus kuntien välisiin eroihin
Yhteisövero-osuuden poisto kunnilta.	Vähennys 6,6 % (1,55 mrd. €)	Eniten menettävät Porvoo, Kokkola ja Espoo. Vähiten menettävät pienet kunnat.
Työn verotuksen keventäminen noin 2 mrd. eurolla	Vähennys 2,4 % (560 milj. €)	Eniten menettävät kunnat, joilla paljon pienituloisia
Kiinteistöveron nousu	Lisäys 2,9 % (680 milj. €)	Tulolisäys on mahdollista pääkaupunkiseudulle, Tampereelle ja Jyväskylään.

